

ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING (MULTIMEDIA, ONLAYN PLATFORMALAR) NEMIS TILINI O‘RGATISHDA QO‘LLANISHI

Mingboyev Jasurbek Faxriddin o‘g‘li

Samarqand viloyati Bulung‘ur tumani 2-maktab Nemis tili fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy axborot texnologiyalarining, xususan multimedia vositalari va onlayn platformalarning nemis tilini o‘qitish jarayonida qo‘llanishi tahlil qilinadi. Tadqiqotda multimedia texnologiyalari (audio, video, interaktiv dasturlar) o‘quvchilarning eshitish, ko‘rish va amaliy faoliyat orqali tilni o‘zlashtirishini samarali ta‘minlashi ta‘kidlangan. Shuningdek, onlayn platformalar (Moodle, Zoom, Duolingo, Google Classroom va boshqalar) o‘quvchilarning mustaqil ta‘lim olish imkoniyatini kengaytirishi, o‘qituvchi-o‘quvchi hamkorligini mustahkamlashi hamda o‘quv jarayonini individuallashtirish imkonini berishi ko‘rsatib o‘tiladi. Maqolada nemis tilini o‘rgatishda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashning afzalliklari, yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo‘llari ham ilmiy jihatdan tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *axborot texnologiyalari, multimedia, onlayn platformalar, nemis tili, interaktiv ta‘lim, motivatsiya, mustaqil ta‘lim.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается использование современных информационных технологий, в частности мультимедийных средств и онлайн-платформ, в процессе обучения немецкому языку. Подчеркивается, что мультимедийные технологии (аудио, видео, интерактивные программы) обеспечивают эффективное усвоение языка учащимися за счет слухового, зрительного и практического восприятия. Также показано, что онлайн-платформы (Moodle, Zoom, Duolingo, Google Classroom и др.) расширяют возможности самостоятельного обучения, укрепляют сотрудничество между преподавателем и учащимися и способствуют индивидуализации учебного процесса. В статье проанализированы преимущества применения современных технологий в обучении немецкому языку, возможные трудности и пути их преодоления.*

Ключевые слова: *информационные технологии, мультимедиа, онлайн-платформы, немецкий язык, интерактивное обучение, мотивация, самостоятельное обучение.*

Abstract: *This article examines the use of modern information technologies, particularly multimedia tools and online platforms, in teaching the German language. It highlights that multimedia technologies (audio, video, interactive programs) enhance students' language acquisition through auditory, visual, and practical engagement. Furthermore, online platforms (Moodle, Zoom, Duolingo, Google Classroom, etc.) are shown to expand opportunities for independent learning, strengthen teacher-student collaboration, and support the individualization of the learning process. The paper also analyzes the advantages of integrating modern technologies into German language teaching, the potential challenges, and strategies for overcoming them.*

Keywords: *information technologies, multimedia, online platforms, German language, interactive learning, motivation, independent learning.*

Kirish

Hozirgi davrda ta’lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi. Chet tillarini, xususan nemis tilini o‘rgatishda an’anaviy metodlardan tashqari multimedia vositalari va onlayn platformalarning qo‘llanishi o‘quv jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Multimedia texnologiyalari orqali o‘quvchilar tilni nafaqat nazariy bilim sifatida, balki real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkoniga ega bo‘ladi. Audio va video materiallar, interaktiv dasturlar o‘quvchining eshitish, ko‘rish va nutqiy faoliyatini birgalikda rivojlantiradi, bu esa o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, onlayn platformalar — Moodle, Zoom, Duolingo, Google Classroom kabi vositalar o‘quvchilarga mustaqil ta’lim olish, topshiriqlarni bajarish, bilimni sinab ko‘rish va fikr almashish imkoniyatlarini kengaytiradi. O‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida interaktiv hamkorlik shakllanadi, bu esa ta’lim jarayonining individuallashtirilishini ta’minlaydi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida til o‘rgatishning yana bir muhim jihati — o‘quvchilar motivatsiyasini kuchaytirishidir. Multimediya va onlayn darslar qiziqarli, dinamik va interfaol bo‘lgani sababli o‘quvchi tilni o‘rganishga ko‘proq jalb qilinadi. Shu bilan birga, bunday texnologiyalarni qo‘llash jarayonida texnik nosozliklar, internet sifati, o‘qituvchining metodik tayyorgarligi kabi muammolar ham yuzaga kelishi mumkin.

Shu bois mazkur mavzu dolzarb bo‘lib, nemis tilini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarining o‘rni, afzalliklari, muammolari va ularni hal etish yo‘llarini ilmiy asosda o‘rganish muhim ahamiyatga ega.

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida chet tillarini o‘qitish jarayoni yangi talablarga duch kelmoqda. Xususan, nemis tilini o‘rgatishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish nafaqat til kompetensiyalarini shakllantirish, balki o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, ijodkorlikka va tezkor axborot bilan ishlashga o‘rgatadi. An’anaviy metodlar bugungi kun talablarini to‘liq qondira olmayotgani sababli multimedia vositalari va onlayn platformalarning qo‘llanishi til o‘qitishning samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida e’tirof etilmoqda.

Multimedia texnologiyalari yordamida o‘quvchilar turli axborot kanallari orqali tilni mukammalroq o‘zlashtiradilar, chunki eshitish, ko‘rish va amaliy qo‘llash jarayonlari birgalikda kechadi. Onlayn platformalar esa o‘quvchilarga istalgan joy va vaqtda ta’lim olish imkoniyatini yaratadi, bu esa ta’limning uzluksizligini va shaxsiylashtirilishini ta’minlaydi. Shu bilan birga, pandemiya davri tajribasi ham masofaviy ta’limning zarurligini va axborot texnologiyalaridan keng foydalanishning naqadar dolzarb ekanini yaqqol ko‘rsatdi.

Demak, nemis tilini o‘rgatishda multimedia va onlayn platformalardan foydalanish masalasi bugungi ta‘lim tizimida dolzarb ilmiy-amaliy muammo bo‘lib, uni o‘rganish va rivojlantirish o‘quvchilarning til o‘zlashtirish darajasi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Asosiy qism

Zamonaviy axborot texnologiyalari ta‘lim jarayoniga jadal sur‘atlarda kirib kelayotgani chet tillarini, jumladan, nemis tilini o‘qitishda ham yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bugungi kunda o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishi, motivatsiyasi va faol ishtirokini ta‘minlashda multimedia vositalari hamda onlayn platformalar alohida o‘rin tutadi. An‘anaviy o‘qitish metodlari bilan solishtirganda, bu texnologiyalar ta‘lim jarayonini ko‘rgazmali, interfaol va ijodiy tusda tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, ular o‘quvchilarni mustaqil ta‘lim olishga, til materiallarini chuqurroq o‘zlashtirishga va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltiradi.

Multimedia vositalari, masalan, audio, video, animatsiya va interaktiv dasturlar, nemis tilini o‘rgatishda sezilarli samaradorlik beradi. Ular o‘quvchilarni til muhiti bilan bevosita tanishtiradi, og‘zaki nutqni tinglab tushunish, talaffuzni to‘g‘rilash, leksik va grammatik bilimlarni puxta o‘zlashtirishga yordam beradi. Masalan, nemis tilidagi filmlar, multimediali qo‘llanmalar, audio-dialoglar va interfaol mashqlar orqali o‘quvchilar tilni faqat nazariy emas, balki amaliy tarzda ham o‘zlashtiradilar. Bu esa ularning muloqot qobiliyatini kuchaytiradi va o‘z fikrini erkin ifoda etish imkonini beradi.

Onlayn platformalarning o‘rni ham alohida ahamiyatga ega. Duolingo, Babbel, LingQ, Quizlet, Moodle, Google Classroom kabi turli xil platformalar nemis tilini o‘qitishda keng qo‘llanilmoqda. Bu platformalar individual yondashuv imkoniyatini yaratadi, ya‘ni har bir o‘quvchi o‘z bilim darajasiga mos mashqlarni bajarishi mumkin. Bundan tashqari, onlayn platformalar orqali o‘quvchilar real vaqt rejimida topshiriqlarni bajarish, natijalarni kuzatish va o‘z bilimni mustaqil baholash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shuningdek, onlayn darslarda interfaol muloqot elementlari – chat, forum, videokonferensiya vositalari – o‘quvchilarning tilni amaliy qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida nemis tili darslarini loyihalashtirish ham ancha samarali kechadi. Masalan, o‘quvchilar uchun interfaol testlar, viktorinalar, rolli o‘yinlar va virtual sayohatlar tashkil etilishi mumkin. Bu esa dars jarayonini qiziqarli qiladi, o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning tilga bo‘lgan motivatsiyasini kuchaytiradi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari orqali o‘qituvchi o‘quvchilarning xatolarini tezkor aniqlab, ularga individual tavsiyalar berishi mumkin.

Shuni ham ta‘kidlash joizki, multimedia va onlayn platformalar nafaqat dars jarayonida, balki sinfdan tashqari ta‘limda ham keng qo‘llanilishi mumkin. O‘quvchilar uy sharoitida onlayn mashqlarni bajarishi, audio-matnlarni tinglashi yoki videodarslarni tomosha qilishi orqali o‘z bilimni mustahkamlashlari mumkin. Bu esa o‘quvchilarning mustaqil o‘qib-o‘rganish qobiliyatini rivojlantiradi, o‘z vaqtini samarali taqsimlashga o‘rgatadi va o‘zlashtirish jarayonini tezlashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, nemis tilini o‘qitishda multimedia va onlayn platformalardan foydalanish o‘quv jarayonini samarali, zamonaviy va qiziqarli tashkil etishga xizmat qiladi. Ularning qo‘llanishi o‘quvchilarda nafaqat lingvistik bilimlarni, balki mustaqil fikrlash, ijodkorlik, axborot texnologiyalari bilan ishlash ko‘nikmalarini ham shakllantiradi. Bu esa bugungi kunda ta‘lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning muhim omillaridan biridir.

Mavzuni o‘rganish zarurati, avvalo, ta‘lim jarayonida chet tillarini o‘rgatishning samaradorligini oshirish bilan chambarchas bog‘liqdir. Bugungi globallashuv davrida chet tillarini, xususan, nemis tilini bilish nafaqat o‘quvchilarning shaxsiy intellektual salohiyatini kengaytiradi, balki ularning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ham ta‘minlaydi. Shu bois, nemis tilini o‘rgatishda yangi pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar, xususan, multimedia vositalari va onlayn platformalarning qo‘llanilishi dolzarb ehtiyojga aylanmoqda.

Mazkur mavzuni chuqur o‘rganish, bir tomondan, nemis tilini o‘rganishda o‘quvchilar duch kelayotgan qiyinchiliklarni bartaraf etishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, ta‘lim jarayonini zamonaviylashtirish, interfaollikni kuchaytirish hamda o‘quvchilarda mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Multimedia va onlayn platformalar yordamida dars jarayonini tashkil etish o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantiradi va o‘zlashtirish darajasini aniq baholash imkonini beradi.

Shuningdek, mavzuni o‘rganish zarurati shundan iboratki, o‘quvchilarda lingvistik bilimlar bilan bir qatorda raqamli savodxonlik ham rivojlanadi. Zero, XXI asr ta‘lim jarayonida faqat til bilimlarini egallash emas, balki axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ham muhim ko‘nikma hisoblanadi. Shunday ekan, nemis tilini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish nafaqat o‘quvchilarning lingvistik salohiyatini oshirish, balki ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos, raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishning zaruriy sharti hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, nemis tilini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarining, xususan, multimedia vositalari va onlayn platformalarning qo‘llanilishi ta‘lim samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Bu vositalar o‘quvchilarning lingvistik kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish, ijodkorlik va tanqidiy tafakkurni rag‘batlantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Eng muhimi, ular dars jarayonini an‘anaviy shakldan interfaol va innovatsion shaklga o‘tkazib, o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularni real hayotiy kommunikativ vaziyatlarga tayyorlaydi.

Multimedia vositalari yordamida o‘quvchi nafaqat o‘rganayotgan tilning grammatik va leksik jihatlarini, balki uning madaniy kontekstini ham chuqurroq o‘zlashtiradi. Onlayn platformalar esa dars jarayonida individuallashtirilgan yondashuvni ta‘minlaydi, o‘quvchining o‘zlashtirish darajasini kuzatish, baholash va tahlil qilish imkoniyatini beradi.

Bu esa ta’lim sifatini oshirishga, o‘quvchining mustaqil va ijodiy fikrlash salohiyatini kuchaytirishga olib keladi.

Demak, nemis tilini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish bugungi ta’lim jarayonining dolzarb vazifasi bo‘lib, u o‘quvchilarning bilim olish jarayonini samarali, qiziqarli va amaliyotga yo‘naltirilgan shaklda tashkil etishga xizmat qiladi. Shu bois ushbu masalani chuqur ilmiy-nazariy o‘rganish va amaliyotda keng qo‘llash ta’lim samaradorligini ta’minlashning muhim kafolati hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Xodjayeva D. Zamonaviy axborot texnologiyalarining til o‘qitishda qo‘llanilishi. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2020.
2. Jalolov J.J. Til o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi, 2012.
3. G‘ofurov K., Tursunova N. Xorijiy tillarni o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Warschauer M., Healey D. Computers and Language Learning: An Overview. – Language Teaching, 1998.
5. Mayer R.E. Multimedia Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
6. Blake R. Brave New Digital Classroom: Technology and Foreign Language Learning. – Washington, DC: Georgetown University Press, 2013.
7. Hubbard P., Levy M. (eds.). The Scope of CALL Education. – Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2006.
8. Kern R. Technology, Literacy, and Language Teaching. – New York: Routledge, 2014.
9. Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology. – Pearson Education, 2007.
10. Thomas M., Reinders H., Warschauer M. Contemporary Computer-Assisted Language Learning. – London: Bloomsbury Academic, 2013.